

Innst. 194 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:33 S (2014–2015)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Eva Kristin Hansen og Åsmund Aukrust om å videreutvikle indikatorene for bærekraftig utvikling

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

- «1. Stortinget ber regjeringen i fremtidige nasjonalbudsjett rapportere status for de 17 indikatorene for bærekraftig utvikling som ble presentert i nasjonalbudsjettet for 2014.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for å videreutvikle indikatorene for bærekraftig utvikling, og etablere prosedyrer som sikrer at indikatorene blir mest mulig relevante for den ordinære politiske virksomheten og budsjettprosessen hvor mange av de viktigste prioriteringene skjer.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Tone-Helen Toften og Terje Aasland, fra Høyre, Nikolai Astrup, Tina Bru, Odd Henriksen og Eirik Milde, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Oskar J. Grimstad, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre,

lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingunn Gjerstad, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 8:33 S (2014–2015).

Komiteen viser til Stortingets vedtak fra 2. desember 2014, om å be regjeringen «videreutvikle omtalen av bærekraftig utvikling i nasjonalbudsjettet med vekt på grønn vekst».

Komiteen viser til svarbrevet til komiteen 18. desember 2014, hvor finansministeren legger vekt på god inntektsutvikling – som skal gjøre det «lettere å ivareta hensyn til bærekraftig utvikling».

Komiteen ser positivt på at finansministeren i sitt svar til komiteen legger til grunn at miljøhensyn sterkere skal integreres i utformingen av politikk på alle områder.

Komiteen mener det er riktig å jevnlig vurdere om de mest relevante indikatorene er lagt til grunn. Samtidig konstaterer komiteen at tilstedeværelsen av indikatorene i seg selv ikke nødvendigvis har gitt økt fokus på bærekraft i budsjettprosessen. Det avgjørende er hvordan de blir lagt til grunn for den økonomiske politikken, og i hvilken grad politikk og tiltak utformes og begrunnes med sikte på å snu utviklingen på indikatorer som går i feil retning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at indikatorene for bærekraftig utvikling slik de ble presentert i nasjonalbudsjettet for 2014, var utviklet gjennom en grundig faglig prosess gjennom mange år. Flertallet har merket seg at indikatorene for bærekraftig utvikling er tatt ut av nasjonalbudsjettet for 2015, med den begrunnelse at deler av informasjonen er tilgjengelig andre steder i nasjonalbudsjettet eller fra Statistisk sentralbyrå.

Flertallet minner om at formålet med å introdusere indikatorene i sin tid var å sørge for at arbeidet med bærekraft ble integrert i budsjettprosessen der de viktigste prioriteringene skjer. I nasjonalbudsjettet for 2015 er det ikke en slik integrert tilnærming til bærekraftig utvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne forutsetter at Stortingets vedtak fra 2. desember 2014 som et minimum innebærer at indikatorsettet legges inn igjen i statsbudsjettet.

Disse medlemmer konstaterer at regjeringen har fjernet indikatorene for bærekraftig utvikling og kapitlet om bærekraftig utvikling i nasjonalbudsjettet for 2015. Disse medlemmer reagerer på at finansministeren i sitt svar til komiteen 18. desember 2014 forsøker å beskrive endringen som en omorganisering av kapitler i nasjonalbudsjettet.

Disse medlemmer understreker at bærekraftmålene må være styrende for all politikk. En samlet status for arbeidet med bærekraftig utvikling er viktig for at Stortinget skal fatte gode beslutninger når statsbudsjettet behandles. Gjennom å fjerne indikatorene uten nærmere begrunnelse, har regjeringen svekket arbeidet med bærekraftig utvikling. Norge går mot strømmen internasjonalt, der stadig flere legger tyngre vekt på bærekraft og livskvalitet som målsettinger for samfunnsutviklingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, understreker at bærekraftig bruk av ressurser er et mål i seg selv, og ikke bare et middel for å oppnå høyere fremtidig verdiskaping målt i brutto nasjonalprodukt (BNP).

Flertallet viser i den forbindelse til Stiglitz-kommisjonen nedsatt av tidligere president i Frankrike, Nicolas Sarkozy, som viser tydelig svakheten med å ensidig vektlegge BNP som mål i den økonomiske politikken. Flertallet merker seg at kommisjonens anbefaling – et bredere spekter av mål, inkludert miljømessige og sosiale verdier som ikke enkelt kan regnes i markedspriser – også nå anføres av OECD. Flertallet mener utvikling internasjonalt tilsier at Norge må jobbe systematisk med å utvikle gode bærekraftindikatorer og politiske prosesser for å sikre at de legges til grunn for politikkutvikling.

Flertallet viser til at Stortinget har pålagt alle store bedrifter i Norge å arbeide systematisk med samfunnsansvar og bærekraft. Da regnskapsloven ble endret i 2013, understreket flertallet i finanskomiteen at ansvaret måtte forankres i bedriftenes styrer, for å sikre at disse hensynene ble ivaretatt der de viktigste beslutningene ble tatt.

Flertallet mener dette er en relevant parallell også for norsk politikk. Det stedet i politikken der de viktigste beslutningene blir tatt, er i budsjettarbeidet. Indikatorer og politikk for å ivareta hensyn til en bærekraftig utvikling må legges inn her.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har merket seg Stortingets vedtak fra 2. desember 2014 om å be regjeringen «videreutvikle omtalen av bærekraftig utvikling i nasjonalbudsjettet med vekt på grønn vekst», og konstaterer at dette er formulert på en måte som ikke nødvendigvis betyr at indikatorene kommer tilbake i nasjonalbudsjettet.

Disse medlemmer mener indikatorene må tilbake i nasjonalbudsjettet, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i fremtidige nasjonalbudsjett rapportere status for de 17 indikatorene for bærekraftig utvikling som ble presentert i nasjonalbudsjettet for 2014.»

Disse medlemmer understreker samtidig at arbeidet med å forbedre indikatorene og etablere prosedyrer som gjør dem relevante for politikken, må fortsette for å sikre at de blir et best mulig redskap for å omstille Norge til et bærekraftig samfunn. Utviklingen bør ta utgangspunkt i beste praksis internasjonalt. Flertallet mener FNs nye bærekraftsmål, som Norge etter planen skal tilslutte seg i september 2015, må få en sentral plass når indikatorene skal videreutvikles.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å videreutvikle indikatorene for bærekraftig utvikling, og etablere prosedyrer som sikrer at indikatorene blir mest mulig relevante for den ordinære politiske virksomheten og budsjettprosessen hvor mange av de viktigste prioriteringene skjer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at kapitlet om bærekraftig utvikling i nasjonalbudsjettene har utviklet seg i innhold og omfang over tid. I nasjonalbudsjettet for 2014 ble oppmerksomheten i hovedsak rettet mot en omtale av utviklingen i 17 indikatorer. Disse medlemmer viser til at indikatorene dekket et bredt spekter av tema, som i nasjonalbudsjettet for 2015 ble ivaretatt gjennom omtale i relevante kapitler.

Disse medlemmer konstaterer at regjeringen har fjernet indikatorene for bærekraftig utvikling og kapitlet om bærekraftig utvikling i nasjonalbudsjettet for 2015. Disse medlemmer reagerer på at finansministeren i sitt svar til komiteen 18. desember 2014 forsøker å beskrive endringen som en omorganisering av kapitler i nasjonalbudsjettet.

ler. Disse medlemmer mener denne redaksjonelle endringen gjenspeiler det faktum at bærekraft er og skal være en integrert del av politikken på alle områder.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre visertil Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2015, der Stortinget ber regjeringen videreutvikle omtalen av bærekraftig utvikling i fremtidige nasjonalbudsjett, med vekt på grønn vekst. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen følger opp dette på egnet måte.

Komiteen har merket seg at det foregår forhandlinger internasjonalt om nye bærekraftsmål i FN, og at de etter planen skal vedtas på et toppmøte i New York i september 2015. Norge har en sentral plass i forhandlingene, gjennom å være én av to tilretteleggere til et toppmøte om finansiering av utvikling i Addis Abeba i juli.

Komiteen har spesielt merket seg at de nye bærekraftmålene skal gjelde for alle verdens land – for Norge og USA like mye som Myanmar og Sierra Leone.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det er naturlig å se videreutviklingen av indikatorene for bærekraftig utvikling i sammenheng med de nye bærekraftmålene som Norge forplikter seg til gjennom FN. Flertallet mener det er ønskelig at Stortinget blir tungt involvert i å debattere konsekvensene av de nye bærekraftmålene, som kan gi vidtrekkende konsekvenser for norsk politikk.

Flertallet foreslår derfor:

«Stortinget ber regjeringen i 2016 legge frem en stortingsmelding om FNs nye bærekraftsmål og om hvordan de skal gjøres operasjonelle i norsk politikk.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre legger til grunn at regjeringen vil involvere Stortinget på egnet måte i oppfølgingen av FNs bærekraftsmål. Målene skal vedtas i september 2015. Disse medlemmer mener regjeringen skal være en pådriver for ambisiøse og gjennomførbare bærekraftsmål i FN, og at Norge, gjennom bistandspolitikken og det internasjonale klimaarbeidet, vil bidra aktivt til at utviklingslandene skal nå målene FN vedtar.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at bærekraftmålene vil være universelle, og dermed også gjelde for Norge. Disse medlemmer viser til at mange av målene som trolig blir vedtatt, allerede vil være oppfylt i mange utviklede land. Disse medlemmer mener Norges oppfølging av bærekraftmålene knyttet til klima og miljø må sees i sammenheng med den nasjonale klima- og miljøpolitikken, oppfølgingen av Norges 2030-mål og de løpende budsjettene regjeringen legger frem.

Disse medlemmer støtter ikke forslagene fremsatt i Dokument 8:33 S (2014–2015).

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i fremtidige nasjonalbudsjett rapportere status for de 17 indikatorene for bærekraftig utvikling som ble presentert i nasjonalbudsjettet for 2014.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for å videreutvikle indikatorene for bærekraftig utvikling, og etablere prosedyrer som sikrer at indikatorene blir mest mulig relevante for den ordinære politiske virksomheten og budsjettprosessen hvor mange av de viktigste prioriteringene skjer.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen i 2016 legge frem en stortingsmelding om FNs nye bærekraftmål og om hvordan de skal gjøres operasjonelle i norsk politikk.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 12. mars 2015

Ola Elvestuen

leder

II

Dokument 8:33 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Eva Kristin Hansen og Åsmund Aukrust om å videreutvikle indikatorene for bærekraftig utvikling – vedlegges protokollen.

Rigmor Andersen Eide

ordfører

Vedlegg**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen,
datert 18. desember 2014****Representantforslag S 33 (2014-2015) om å videreutvikle indikatorene for bærekraftig utvikling**

Det vises til brev av 10. desember 2014 vedrørende representantforslag S 33 (2014-2015) om å videreutvikle indikatorene for bærekraftig utvikling.

Kapittel om bærekraftig utvikling i nasjonalbudsjettene har utviklet seg i innhold og omfang over tid. I Nasjonalbudsjettet 2014 ble oppmerksomheten i hovedsak rettet mot en omtale av utviklingen i 17 indikatorer, som også publiseres og omtales av Statistisk sentralbyrå. Indikatorene dekker et svært vidt spekter, fra naturmangfold og naturressurser, via befolkningens helsetilstand og tilstanden for fredete bygninger, til offentlige finanser. Kapitlet omtalte også utviklingen i indikatorer for livskvalitet.

På lang sikt er vår inntektsutvikling særlig avhengig av vekstevnen i fastlandsøkonomien. Høy produksjon og inntekt sikres over tid best gjennom en effektiv og bærekraftig utnyttelse av alle ressurser, også miljø- og naturressurser. En god inntektsutvikling vil også gjøre det lettere å ivareta hensyn til bærekraftig utvikling. På denne bakgrunn utvidet vi i Nasjonalbudsjettet 2015 omtalen av effektiv bruk av ressurser i privat og offentlig sektor. Betydningen av å ivareta forvaltning av naturressurser og miljø ble drøftet i avsnitt 5.5. Også andre temaer som tidligere var omtalt i kapitlet om bærekraft ble i år dekket i

andre kapitler i Nasjonalbudsjettet. Jeg viser bl.a. til omtalen av inntektsfordeling og livskvalitet i kapittel 2, omtalen av bærekraftige statsfinanser i kapittel 3.2, omtalen av klimapolitikken og utslipp til luft i kapittel 3.7 og omtalen av bruken av menneskelige ressurser i kapittel 5.4.

I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2015 ble følgende vedtatt: «Stortinget ber regjeringen i fremtidige nasjonalbudsjett videreutvikle omtalen av bærekraftig utvikling med vekt på grønn vekst.»

Grønn vekst innebærer at miljøhensyn integreres sterkere i utformingen av politikk på ulike områder. Mer oppmerksomhet må da rettes mot hvordan vi kan øke ressursutnyttelsen og begrense miljøbelastningen for å bidra til høyere framtidig verdiskaping. OECD har utviklet en strategi for grønn vekst basert på erkjennelsen av at kostnadseffektivitet er viktig for å hindre overforbruk av miljø- og naturressurser i en verden der det er begrenset tilgang på ressurser. I arbeidet med å følge opp strategien ser OECD både på utformingen av den økonomiske politikken i medlemslandene og på hvordan miljø- og naturressurser forbrukes. OECD har utviklet et sett med indikatorer for bl.a. å måle om miljøbelastning og bruk av naturressurser viser en positiv utvikling over tid. Norge kommer godt ut i en slik sammenlikning. Arbeidet som utføres i OECD vil inngå i arbeidet med å følge opp Stortingets vedtak omtalt ovenfor.

